

Svältmanövern : sanningen om det militära eländet

Kaselli, John,

33 Eb Br.

National Library
of Sweden

0

*Brigads.
Tjänstgör
Fältj-öv.
(Pr.)
1912*

SVÄLTMANÖVERN

SANNINGEN OM DET
MILITÄRA ELÄNDET

AV

JOHN KASELLI

FRAMS FÖRLÄG
· STOCKHOLM ·

PRIS 15 ÖRE

1912

Kungl. biblioteket

0 0000 000107975

SVÄLTMANÖVERN

SANNINGEN OM DET MILITÄRA
ELÄNDET

AV

JOHN KASELLI

FRAMS FÖRLAG, STOCKHOLM

Wilhelmssons Boktr. A.-B., Sthlm, 1912.

ÖR EN TID SEDAN offentliggjorde jag genom Socialdemokratiska Ungdomsförbundet en grave-
rande anklagelse mot det privatkapitalistiska sam-
hällets gräsliga sätt att behandla de samhällsmed-
lemmar, som genom det privatkapitalistiska ut-
sagnings- och rofferisystemet blivit olyckliga nog att be-
höva anlita samma samhälles »barmhärtighet» på gamla dagar.

I förhoppning om att rätta vederbörande skulle få an-
ledning ingripa riktade jag min anklagelse åt bestämt håll
— men det har visat sig att ännu ingenting åtgjorts i den
ohyggliga saken. Man har icke ens försökt ställa mig till
ansvar för mitt angrepp på »offentlig myndighet».

Varför? Jo, uppenbarligen därför att, om den offent-
liga uppmärksamheten blivit ytterligare riktad på förhållan-
dena, skulle ovillkorligen en grundlig räfst blivit följden.
Regeringen skulle måhända nödgats ingripa. Och det ingår
icke i de liberala planerna att riva i några av de gamla
borgerliga samhällslögnernas institutioner. Den borgerliga
pressen, »höger» såväl som »liberal», har därför systematiskt
undertryckt anklagelsehandlingen, trots att densamma veter-
ligen tillställts de borgerliga tidningarne »för benäget om-
nämmande».

Man låter hällre hundratals fattiga leva och dö i det
mest fruktansvärda elände; man låter hällre orättfärdiga
fogdar husera efter behag än man rör vid gamla förborgade
institutioners benhårda byråkratism. Den liberala regeringen
skall naturligtvis förskonas från alla stötestenar. Det är vik-

tigare att syssla med militärväsendet och förstärka dess maktställning; det är viktigare att kompromissa med rättfärdighetskravet så att privatkapitalismen i fortsättning får största möjliga tillfälle att ytterligare utsuga folket och kasta ännu flere i »fattigvårdsbarmhärtighetens» Molocksköte — allting är viktigare, hur smått och förnedrande det också är, än att skaffa rättvisa åt de fattige, förhindra att folket svälter ihjäl.

Det är därför nödvändigt att ytterligare väcka folket självt. I det följande har jag tagit vid öronen det, som mer än allt annat varit behjälpligt att utarma folket; det, som är privatkapitalismens säkraste värn och fäste; det, som privatkapitalismen framför allt annat vill värna och göda med folkets blod och pängar — militarismen.

Och det bär så bra till att det är den borgerliga vänster, på vilken stor massor av det olyckliga folket trott på som befriaren; det är denna, som drabbas av de tusenden och åter tusenden förbannelser, vilka under denna höst uppstigit från Västergötlands jord.

Att mina i denna skrift gjorda avslöjanden ingalunda stämma överens med de uppgifter, som varit synliga i officiella rapporter eller i de borgerliga tidningarnes spalter, det är fullt naturligt, ty det ligger i sakens natur att den offentliga lögnen till varje pris måste upprätthållas. Det är endast vidrigt att se huru tidningar, som man hade hoppats och trott vara hederliga, fullständigt dolt sanningen och instämt i skönmålningarne. I varje fall vill jag säga ifrån att allt, vad jag här påstår, är upplevat av mig själv personligen eller styrkt av flere personers samstämmade ut-sagor. Där jag på ett par ställen återgivit rykten i avsikt att få deras sanningsenlighet undersökt — har jag särskilt angivit detta.

Mätte dessa rader bidra till att öppna proletarietets ögon för all humbug och samhällslögn och ställa folket i harnesk mot de samhälls- och livsförödande företeelserna,

samt bringa folket att en gång taga sin egen sak i egna händer — då är min avsikt uppnådd. Att vänta något av borgerliga institutioner, t. o. m. om det skulle vara en »liberal» regering, är påtagligen fruktlös väntan.

Ty folket dör av svält!

Falköping Ranten oktober 1912.

John Kaselli.

MIN VÄLKOMSTHÄLSNING.

Liberalismen talade under valagitationen 1911 om de militära utgifterna i ordalag, som ovillkorligen ingåvo valmännen den tron att liberalerna hade för avsikt att nedprässa dessa utgifter.

Därav har emellertid icke ännu synts något.

Men vi ha däremot sett att militarismen blomstrat rikare under liberalismens första maktår än någonsin förr.

Hurudan är sanningen om »försöksmobiliseringen»? Ty att den belåtenhet och utomordentlighet, som synts i tidningarne, är lögn, det har jag förstått av fältmanövern i Västergötland.

Om den känner jag sanningen.

Då denna pågick gav jag densamma i »Västergötlands Folkblad» en välkomsthälsning under rubriken »Ett föraktligt folk?» Den lyder sålunda:

Sverges manliga ungdom marscherar förbi mitt fönster i ändlösa rader. Packningen böjer ryggarne; kommandorden från guldsmidda officerare rycka de unga männen som vi ryckte vår barndoms sprattelgubbar i ett snöre. Det fattas endast de träok, som avbildades i de gamla slavberättelserna, för att slavhandeln skulle vara fullständigt avbildad i det vandrande kaleidoskopet på »Ranta»-vägen.

Reflexionerna tränga sig på; det är omöjligt att värja sig för dem. Jag kommer osökt till den slutsatsen att vårt folk, icke minst dess ungdom, måtte vara fruktansvärt andligt degenererad. Här komma, åkande i 2:dra- eller 1:sta klassvagnar, i eleganta, mjuka, välgående automobiler dessa samhällets parasiter, som icke under hela sitt liv utföra något som hälst samhällsnyttigt eller produktivt arbete. Från den högste till den lägste av dessa guld- och silversmidda yrkes-

militärer avlönas de, klädas och födas av dessa, som under deras kommando lida strapatser av allehanda slag, utan något nyttigt ändamål. Tyst och lugnt låta dessa, som kläda och föda och i allt underhålla den »lysande» samingen, kommendera sig, okväda sig, hundsvottera sig. Folkets massa är arbetsgivaren — om man eljes kan tala om arbete och yrkesmilitärer i samma andedrag — yrkesmilitären är arbetaren. Tänk om arbetarne på andra områden skulle ta sig för att så behandla sina arbetsgivare som knektväldet — uppifrån och ned — behandlar sina arbetsgivare: folket!

Är det slöhet, degeneration, oförmåga att tänka och handla, som gör att folket så tåligt finner sig i att vara slavar under sina egna tjänare?! Och är det inte slöhet, degeneration som gör att man ännu kastar bort pengar på dessa tjänare, som äro onyttiga, utan skapande uppgift?

Tänk själv en gång! Det är fruktansvärt hur lögnen och humbugen trängt in i folkets medvetande! Guldsmidda våldets och samhällslögnens lakejer — ju mer guldsmidda (på folkets bekostnad) dess djupare bugar folket, dess ödmjukare kryper det. Och det bara därför att det lyckats samhällsbedrägeriet pränta in i oreflekterande slavhjärnor att dessa skola »försvara fäderneslandet». Finnes det ingen enda som kan genomskåda den vanvettiga bristen på logik i detta? Militären utgör ju själva krigsfaran — finnes inte militären, som de roffande, krigsvurmande elementen i samhället kunde stödja sig på, bleve ju kriget omöjligt. Skall man då svälta folket för att göda krigsfaran under påskinnande att denna skall skydda oss mot — krigsfaran!! Det är alldeles samma logik som att hänga en människa för att hindra henne att dö av kolos!

Att militären själv vill förhindra allt sunt tänkande och all upplysning i denna sak, det är naturligt! Som det nu är har den god utkomst och lysande samhällsställning utan att göra något annat än kommendera och vara översittare. Men att folket, ungdomen, som får betala fiolerna, både i strapatser och pengar, fortfarande låta sig nöja, det är förunderligt.

Utvisar detta inte degeneration — föraktlig andlig död — brist på förmåga att tänka och handla?

Ja, det ser så ut; men vi få hoppas att det inte är så, utan att det endast är samhällslögnens sövande gift, vars värkningar inte ännu äro övervunna. Men som snart skola övervinnas. Icke förintande, utan skapande är livets mål och mening.

HERRAR OFFICERARE.

Här i Falköping hade man tillfälle iakttaga den första veckan i oktober 1912; under kungamanövern. I förbigående skall nämnas att den största kungamanöver, som hållits här i landet, gick av stapeln under liberalismens första maktår och under överinseende dels av kungen, om vars militära kapacitet ingen vet något, emedan ingen vågar öva kritik, och dels av den liberale d:r David Bergström — krigsministern, som, mig veterligt aldrig gett sig ut för någon militär kapacitet.

Till officerarnes förfogande stodo ett otal automobiler, medan alla övriga fingo gå till fots. När chaufförerna körde tomma bilerna, körde de, inom stadens hank och stör åtminstone, undantagslöst på ett hyggligt och försynt sätt, som väluppfostrade chaufförer anstår. Men då det satt en eller flera officerare i bilen kördes, likaledes undantagslöst, på det mäst oförsynta sätt och stadens invånare — sådana naturligtvis, som icke smittats av militärrabies — undrade storligen över att icke ordningsmakten ingrep och åtalade spektaklet.

*

Det skulle komma ett militärtåg med »högre officerare» en av dagarne i början av manöverveckan. Strax förut hade kommit ett ordinarie persontåg, medförande ett sällskap re-

sande till Falköping. Detta sällskaps reseffekter befunno sig på plattformen, när militärtåget väntades, och höllo på att bortforslas. Runt omkring på plattformen bredde sig de »högre» militärer, som redan anlänt; vanligt folk hölls på avstånd av poliser, i vilkas spets befunno sig borgmästare och stadsfiskal, båda i full uniform. Bärare höllo på att undanskaffa resällskapets effekter, då en officer i högdragen kommandoton befallde att effekterna genast skulle bortföras. Omedelbart därefter kom en annan officer, satte upp en smutsig stövel på en av kofferterna och befallde en närstående »underordnad» att torka bort smutsen med ett stycke väv, som hörde till reseffekterna. — Nå, det lyckades inte bättre än att en av bärarne stod i närheten och han hade, märkligt nog, tillräckligt kurage att snäsa av den viktige herrn.

Varje dag under det militären var förlagd i Falköping hade jag tillfälle att iakttaga hurusom »underordnade» gjorde stram honnör för officerarne utan att dessa ens behagade låtsas om, att det fanns någon i närheten, ännu mindre besvara hälsningen.

Själv hade jag tillfälle att komma i kollision med en dylik herre. En kapten (eller kanske ryttmästare) och jag möttes på trottoaren. Denna bestod av två stenrader; jag gick på rätta sidan men fast vi voro ensamma på trottoaren föll det inte herrn in att gå ur vägen. Han ansåg tydligen att trottoaren var hans privata tillhörighet. Jag knuffade lymmeln i rännstenen, vilket jag givet icke skulle gjort om det varit en person, som man kunde förutsätta icke hade kännedom om vanlig hövlighet. En tidning — förresten det militärgalna skämtbladet »Wästgöta-Korrespondenten» i Skövde — beklagade sig över den »råhet» jag härmed visade. Jojo!

Men, herre gud, det här är ju ingenting. Jag har bara berättat detta för att visa, vilka höga och mäktiga herrar, som regera det här landet.

SVÄLTMANÖVERN.

Lördagen den 5:te oktober, då »huvudslaget» väntades i närheten av Falköping, begav jag mig ut vid 7-tiden på morgonen efter att från midnatt ha hållits vaken av gevärseld och kanondunder. Jag tog vägen över Sköttning, där positionsartilleriet, som släpats dit från Karlsborg till ingen som hälst nytta (det kom aldrig till användning fast man mera för ro skull sköt några få skott!), hade blivit uppställt. Där var ingenting att se, ty där gjordes ingenting. Därför fortsatte jag på en liten biväg bort emot Odensberg. Från vägen gick jag snart direkt ut i terrängen mot det håll varifrån jag hörde ett oupphörligt intensivt skjutande.

Just som jag skulle vika av vägen mötte jag två infanterister. De hälsade och frågade, var det möjligen kunde finnas någon mat. Jag gav dem besked; men då de tydligen icke hade lov att gå så långt, frågade den ene om jag inte möjligen hade en bit bröd eller ett par skorpor. Tyvärr hade jag inte det, varpå följande samtal, ordagrant återgivet, utspann sig:

— Är ni hungriga?

— Om vi är hungriga! Vi ha inte fått en bit mat sedan klockan 6 i går morse.

Klockan var omkring 8 på morgonen.

— Nå, hur har ni det i övrigt?

— Det är så dj—t att det inte kan bli värre.

Därpå gjorde de honnör; togo ett par steg för att avlägsna sig; stannade så och viskade några ord sinsemellan. Därefter vände de sig om.

— Herrn!

Jag stannade.

— Vi vet inte vem herrn är, sade den ene, men det gör oss precis detsamma, för nu tiger vi inte längre. Vi ha inte sovit mer än 3 timmar på hela veckan och det är nog tusental utom oss, som inte har gjort det. Hurudan sömn det varit kan herrn förstå; det var den natten det snöat och var så kallt. Vi kommo in i en lada, alldeles genomvåta in på bara kroppen, och där i ladan, som var tom, fingo vi krypa ihop och lägga oss som vi gick och stod. En

del voro så trötta att de bums somnade, en del kunde inte sova för kölden. Klockan var omkring 10 på kvällen då. Jag somnade, men väcktes klockan 12 för att få mat. En del åto, en del inte. Det var det första mål vi fingo se'n vi kom hit. Det andra var i går morse klockan 6.

Jag kunde inte återhålla ett utrop.

— Det gick väl an — fortsatte min interlokutör — om folk finge reda på hurudant det är. Men var säker på att de dj—a ljuga. Hur många sjuka är det? Trupperna äro väl friska kan jag tro?

— Ja då. Ovanligt. 36 sjuka på sjukhuset i Gristad och 30 i Falköping, säges det.

— Kan just tro det. Men jag säger att det är lögn. Vid den del av vårt regemente, som är ute i striden är det minst ett hundratal, som äro så sjuka att de inte kunna reda sig; men de bli inte sjukskrivna ändå. Gå där bortigenom ska' herrn få se.

Efter några avskedsord fortsatte jag i terrängen bortom Redberga och gick raskt mot »krigsskådeplatsen».

Ju närmare jag kom dess ohyggligare bilder mötte jag. Först stötte jag på 4 man hopvikna i ett dike i den kalla morgonluften. Jag stannade och såg på dem. I detsamma kommo tre kavallerister ridande i sporrsträck över åkern. Innan jag hunnit se mig om hade de sprängt rätt över de sovande. Dess bättre hoppade hästarna över diket. Vid bullret vaknade 2 av de 4 sovande och reste sig upp på armbågarne, stirrande slött omkring sig. Hade de vaknat och satt sig upp ett par sekunder tidigare hade de fått hästhovarne i huvudet.

— Hur är det fatt med er? sporde jag.

De reste sig upp.

— Vi är genomsjuka.

De skakade av de mäst intensiva frossbrytningar.

— Vi ha varit dödssjuka sedan onsdags natt (det var den förfärliga köld- och yrvädersnatten).

— Och inte blivit sjukskrivna?

— Fan ock. Det är över 100 man vid vårt regemente, som är lika illa därän som vi. Men vi ha nekats sjukskrivning.

Så fortsatte jag min vandring. Överallt på dikeskanterna lågo sovande eller sjuka värnpliktige, som stupat och blivit

liggande. Jag räknade noga efter och fann att största avståndet emellan dessa stupade var 20 steg; så tätt lågo de.

Ett stycke längre fram, bakom buskarne till höger om mig, var artilleri placerat. Till vänster krälade en skytte-linje fram. Där kom en liten patrull på några man; de stannade, kastade gevären ifrån sig mitt framför mig och sjönko ned på marken.

— Vi ger det här fan.

— Hur så? sporde jag.

— Vi ha ätit två mål mat den här veckan och sovit tre timmar. I natt ha vi marscherat och varit i slagsmål hela natten.

— Det var otäckt!

— Otäckt! Kan herrn säga mig, vad vi ska med alla de här dj—a vampyrerna till officerare? Naturligtvis få de beröm och ändå ska jag säga herrn att de inte ha reda på ett dugg.

— Jaså — — —

— Jo se — det var ett »underbefäl», som förde ordet — vårt regemente har varit i oavbrutet arbete hela veckan, utan mat och sömn. Det finns trupper som inte gjort så synnerligen mycket; men de ha fått vara i fred, därför att ledningen inte haft aning om var den haft dem. De vansinnigaste order ha vi måst lyda. Vår överste lär ha sagt att det inte finnes ett dugg till ordning i hela spektaklet. Ingen mat — jo, vi ha nog sett mat, men inte fått någon. Det har varit andras mat vi sett. Var vår mat hållit hus är det ingen som vet. Jag ska säga herrn att om det inte vore slut snart så hade vi allesammans gett fan i alltihop!

På ett annat ställe träffade jag på en sjuktransport.

— Här släpar man de sjuka som döda svin, sade den civile körsvennen.

— Ja, sade en av den militära eskorten, det ska jag säga att om det inte vore en hel del, som vore så förbannat fega så hade de där högfärdiga officersgloparne fått hålla manöver själva. Men det är ingen enighet ännu — inte ännu, tillade han menande.

En gammal stamsoldat, som jag en stund därefter påträffade, var utomordentligt förbittrad.

— Jag undrar om de ska våga sig på en sådan här tillställning till, sade han. Herrn må tro att det har varit ljusblått; ja, jag säger ingenting — — men allt det här tjänar inte till ett dugg annat än för att de höga herrarne ska få roa sig och göra sig viktiga.

— Hm — — sade jag.

— Ja, det är alldeles säkert. Hur tror herrn att det skulle gått om det verkligen varit krig nu? När inte intendenterna kunnat hålla oss med mat en enda vecka, utan att allesamman äro alldeles uthungrade och genomsjuka!

Jag måste medgiva att han hade rätt.

*

Det är alldeles uppenbart att allt det vackra talet i tidningarne, om hur väl allt var ordnat och hur bra allting gick, är fullständigt lögnaktigt från början till slut. Särskilt vad gäller förplägningsanordningarne.

Omedelbart före den sista »huvuddrabbningen» blevo två Smålandsregementen försatta ur tjänstgöring av stridsdomarne med anledning av att de voro uttröttade och uthungrade. De hade inte ätit ett ordentligt mål mat på nära 2 dygn, eller sovit mer än 3 à 4 timmar på hela veckan. Under marschen stupade stora skaror av dem och somnade precis som de föllo omkull. De, som så många andra truppkontingenter hade sett mycket mat; men inte fått någon, därför att den inte var — deras. Om jag sammanställer alla de upplysningar jag erhöi under manöverdagarne och senare fått del av, torde det utan överdrift kunna sägas att alla trupperna svultit, därför att förplägnadskolonnerna aldrig hittade fram till sina resp. trupper.

Så blev en förplägnadskolonn en morgon vid 9—10-tiden beordrad att bege sig till en trupp, vilken hade sitt kvarter vid angivet ställe, som fanns utsatt på kartan. Kolonnen begav sig i väg och ankom vid 5-tiden på eftermiddagen till det angivna stället men det befanns att truppen icke var där och aldrig varit där heller. Det var ingen annan råd för kolonnen än att ge sig i väg på nytt på spaning efter sin trupp. Under detta sökande påträffas flere

uthungrade truppstyrkor, som dock inte kunde få något med av maten. Äntligen vid 3-tiden på morgonen påträffades den sökta truppen och nu skulle det hungriga manskapet äntligen få mat. Men de hade inte väl börjat göra i ordning maten förrän uppbrottsorder kom, maten fick kastas i kokgroparne och marschen påbörjas. Först på eftermiddagen andra dagen erhöles mat!

Ett regemente erhöles mat vid 6-tiden på fredags morgon varefter det anträdde marschen mot Odensberg. På kvällen vid 10-tiden gjordes halt i en skogsdunge och klockan blev omkring halv 12 på natten innan manskapet fick krypa in i tälten. Nu skulle det vilas en stund. Vid 2-tiden på morgonen väcktes det genomfrusna manskapet för att laga i ordning mat. När den väl var i ordning blåstes larm, maten fick grävas ner i kokgroparne, en smula té, utan grädde, socker eller dopp inmundigades, varefter marschen började. Man marscherade till framemot 5—6-tiden, då befälet kom under fund med att man — marscherat åt alldeles motsatt håll mot det man skulle. Då kommenderades: »Helt om, marsch!» Helt om gjorde regementet, men så var det slut. Hela regementet kastade sig ned vid vägen och somnade. Efter en kvart gingo officerarne omkring och väckte manskapet med ruskningar och sparkar. Man marscherade en liten bit, så föll hela regementet i sömn igen och måste väckas på nytt. Under denna marsch, som av regementet benämndes »döds marschen», stupade så många av manskapet av hunger, trötthet och sjukdom att ögonvittnen intyga att man icke kunde gå mer än högst 10 steg utan att träffa på en eller flere, som lågo vid vägen, omöjliga att väcka eller få upp. De fingo ligga.

Vid 9-tiden på förmiddagen kom äntligen regementet fram till Odenskulle, som skulle stormas. Hur regementet skulle kunnat reda sig därmed är ännu outrett; ty manövern avblåstes strax efteråt. Manskapet har massvis intygat för mig att de efteråt inte kunde förstå huru de kunnat utvärda — utan vila, utan mat, i köld och rägn och snö. Den allmänna meningen bland allt manskap vid såväl detta som ett par andra regementen är att om manövern företagits tidigare och det funnits skarpladdade patroner tillgängliga hade de skjutit först sina plågoandar och därefter

sig själva, så fruktansvärda voro lidandena. Detta hade också ganska uppriktigt sjungits ut till en del av de värsta officerslymlarne. Det var endast vetskapen om att hela eländet snart vore slut, som avhöll manskapet från alla våldsamheter.

Det har också intygats att vid detta regemente voro, lågt beräknat, 200 man så sjuka, att de icke på villkor kunde deltaga i övningarne, utan blevo kvarliggande än där, än där. Men de blevo dock icke sjukskrivna, ehuru befälet visste att de voro så sjuka.

Då trupperna kommo till Falköping efter »huvudslaget» voro de så uthungrade att de i ett enda slag ränsade stadens affärer på allt ätbart, som kunde överkommas. Stora skaror inbjödos av enskilda personer och förplägades så långt förråden räckte. Men lika fullt fanns stora kontingenter, som icke kunde erhålla en bit bröd. En mig närstående person sökte emellan kl. 4—5 på eftermiddagen hjälpa en intendenturtjänsteman att erhålla bröd, men förgäves. Denne tjänsteman förklarade då att hela tillställningen vore fullständig skandal. Han hade 2 kompanier, som icke fått någon mat sista dygnet och nu kunde han inte skaffa ens bröd åt dem. De fingo vänta tills de dagen därpå kommo till Skövde. Och ändock försålde intendenturen kött, som blivit över, på torget i Falköping lördagens förmiddag, varjämte för 400 kr. bröd lär ha avsänts från Axvall till Falköping på fredagen för truppernas räkning, men detta parti måste återsändas på lördagen emedan ingen tog hand om det.

Det berättas också att en företagsam person vid en järnvägsstation i närheten av Falköping på lördagseftermiddagen rest in till staden med några lådor bredda smörgåsar till försäljning, men att han av befälet förbjöds försälja desamma.

Om denna historia är med verkliga förhållandet överensstämmande stämmer det alldeles utmärkt med följande, av flere personer intygade händelser, vilka utvisa officerarnes månhet om manskapet och deras redobogenhet att dela dess strapatser.

Då en trupp ankom till och slog läger i närheten av någon gård, upplästes inför den samlade truppen en order att manskapet icke fick beträda gårdsplan eller boningshus; där skulle befälet ha sitt tillhåll och endast de och deras kockar skulle ha tillgång till vad gårdens folk kunde åstadkomma i matväg. En sådan order upplästes vid varje lägerplats och försvårade än ytterligare manskapets möjlighet att skaffa sig något till livs, på samma gång intendenturen visade sig fullkomligt ur stånd att sköta förplägnaden. Ordern väckte också alljämt stigande bitterhet, vilken slutligen vid en trupp tog sig uttryck i bokstavligt trotsande av ordern. Händelsen tilldrog sig en kväll efter en dagslång marsch utan mat, när truppen slagit läger vid en bondgård och ovannämnda order upplästes. Fem à sex av manskapet gingo då in i köket och begärde att få köpa kaffe, vilket med stort tillmötesgående och välvilja utlovades. Just som den varma drycken var färdig och männen slagit sig ned kring bordet för att njuta av den, inträdde en löjtnant. Han stannade i dörren, betraktade ett ögonblick männen, som rest sig i givakt-ställning och kommenderade därpå:

— Gå ut!

— Vi ska bara dricka ur kaffet, dristade en att svara.

— Gå ut! röt löjtnanten. Vet ni inte att ni inte får köpa något i gårdarne. Här ska befälet vara!

Gossarne svarade ingenting; men gjorde inte min av att gå.

— Hör ni inte att jag säger ni ska gå ut? Akta er!

Då gingo alla, utom en, ifrån sina orörda kaffekoppar. Den, som blev kvar, satte sig tyst och började förtära sitt kaffe med dopp. Då blev löjtnanten utom sig, kallade på daghavande underofficeren och befallde honom hämta vakt och kasta ut den djärve. Underofficeren gick men just som han återkom med vakten, hade den »uppstudsige» druckit ur sitt kaffe, betalade och gick lugnt, med högburet huvud ut till sina kamrater.

Några reflexioner behöver inte jag göra till denna historia liksom icke håller till följande:

En avdelning låg i skyttelinje bakom en stengärdesgård i det värsta rägn- och snöslask. De voro genomvåta, genomfrusna, uttrötta och hungriga. De kunde själva inte

räkna ut var för de skulle ligga där, ty någon »fiende» hade de inte känning av; men ligga där skulle de. Omedelbart bakom dem stodo befälhavande officerarne och läto sina spritpluntor cirkulera bland varandra. Det var inte ens en enstaka företeelse att officerarne »värmde» sig med spirituosa i manskapets åsyn, under det manskapet led ohyggliga kval av kölden och hungern.

Undra då på om de värnpliktige ansågo officerarnes obligatoriska hälsning: »God dag, kamrater!» såsom ett öppet hån och oftast besvarade den hälsningen med ett bittert hänskratt.

Som totalomdöme i denna del kan bestämt sägas att de trupper, som befunno sig i striden, över huvud icke fått mer än två mål mat och icke sovit mer än tre timmar på hela den vecka svältmanövern och dess förberedelser varade. Det fanns truppavdelningar, som icke haft ens skorna av sig på 14 dygn; sådana som haft lång marschväg o. d.

Också var manskapets tillstånd vid ankomsten till Falköping på lördagseftermiddagen sådant att det trotsar all beskrivning och väckte en våg av medlidande med de värnpliktige och av ovilja mot befälet. Det förstnämnda tog sig uttryck uti massutspisning av manskap hos privata personer, främst bland de mindre bemedlade; det senare tog sig uttryck i ett dovt mullrande bland befolkningen, var någon officer, icke minst de högre, visade sig på gatorna; kungamiddagen för »honoratiore» å stadshotellet, samma eftermiddag som bröd icke kunde anskaffas åt manskapet, bedömdes på det skarpaste — det är onödigt att citera de uttryck som fälldes, t. o. m. av sådana, vilkas kungatrohets och militärtokeri inte gärna kan betvivlas; säkerligen skulle jag för sådana citat ådraga mig att bli inburad för majestätsbrott.

Typisk för stämningen var kungens emottagande utanför stadshotellet på lördagsmiddagen, då han återkom efter att ha »hälsat trupperna» och — för att äta sin goda middag under tal och musik:

En ganska stor hop folk hade samlats utanför hotellet och då kungen steg ur sin bil passade en beskäftig gyckle på att utbringa ett leve. En 10, 15 st., som stodo närmast,

hurrade litet huru som hälst, under det bland den stora massan utanför den närmaste kretsen mumlade och morrade på ett sätt, som säkerligen gav vederbörande anledning till någon eftertanke; ty den missnöjda hållningen var allt för påtaglig för att kunna missförstås.

HÄLSOTILLSTÅNDET.

Krigsministern kunde telegraferade hem till statsministern att endast i proc. av manskapet var sjukt. Hur vet krigsministern det? Genom officiella rapporter? Dessa rapporter ha i så fall ljugit för krigsministern. I ett sjukhus voro inlagda 30 sjuka, i det andra 36!

Från ett av smålandsregementena meddelades mig att emellan 200—300 man voro så sjuka, av invärtes sjukdomar eller skador (fot- och benskador) att de icke förmådde reda sig utan skulle blivit sjukskrivna om allt gått rätt till. Men då de anmälde sig såsom sjuka fingo de av befälet följande, för förhållandena under denna manöver typiska svar:

— Gå bara, busar! Vi kan inte sjukskriva alla!

Vid ett annat regemente voro, såsom ovan sagts, lågt beräknat 200 man av sjukdom urståndsatta att delta, men måste ändå följa med med den påföljd att de stupade här och där utefter marschvägarne.

Från åter 2 andra regementen påträffade jag själv på lördagsmorgonen manskap liggande stupade, kringströdda i terrängerna. De flesta av dem voro sjuka. Under hela lördagseftermiddagen iakttog jag från vägarne kring Falköping ankommande grupper av värnpliktige, som funnit varandra i dikena och nu sökte sig in till staden. Somliga av dem voro så medtagna att de måste bitvis bäras och bitvis släpas av sina sjuka kamrater. Hade befälet gjort något för att samla upp de sålunda efterblivna? Hade inte

befälet (det högre) i stället fullt upp att göra med att förpläga sig självt och äta fästmiddag?

Efter skymningens inbrott på lördagen ankom man med en sjuk värnpliktig, ur vars mun strömmade blod. Hans tillstånd var så kritiskt att man nödgades för en stund lägga in honom i ett privat hus i närheten av staden, emedan man trodde han skulle dö. Ingen visste vart han skulle forslas och han själv var icke i stånd att lämna några upplysningar. Han avfördes sedan från huset utan att någon där tog reda på på vart han bars — antagligen till någon sjukvårdskolonn i staden; man tappade i alla fall spåren av honom. Jag vill inte bestämt påstå det, men av de spridda upplysningar jag erhöll om saken, vill det se ut som om denne man händelsevis påträffats i sitt sjuka tillstånd ute i terrängen.

En annan värnpliktig med häftig lunginflammation transporterades fram och tillbaka i terrängen under letande efter hans regemente. Trots det att det inte var mer än 2—3 kilometer till Falköpings sjukhus fick han inte föras dit!

Och så de döda! I denna del måste den allmänna meningen fordra en grundlig undersökning och sanningsenlig rapport med förbigående av alla militära lögnrapporter. I tidningarna har påståtts att ingen dött under manövern eller som följd av densamma.

Sent omsider har dock i en härvarande tidning krupit fram att en person dött efter manövern och som följd av densamma. Men man låter påskina att det är hans eget fel, enär han varit förkyld redan vid manövernns början men »icke ansett det nödigt låta sjukskriva sig». Denna otroliga historia måste noggrannt undersökas — man kan säga vad som helst, ty mannen är död och förmår inte mer dementera eventuella lögnhistorier.

Från flere håll har emellertid för mig bestämt påståtts att ryktena om flere dödsfall ingalunda äro ogrundade. Ryktena växla mellan 4, 6 och ända till 10 döda. En värnpliktig, som tjänstgjorde vid något »kvarter», där man hade med dylikt att skaffa, förklarade redan lördagen den 5 för mig att han bestämt kände till att likkistor beställts. Han var

dock tydligen rädd för eventuella repressalier och jag lyckades inte få veta mer av honom.

Det torde vara ett faktum att icke i utan c:a 25 procent av manskapet voro sjuka och att åtminstone 20 procent voro så sjuka att de behövt och bort inläggas på sjukhus!

“DISCIPLINEN.”

»Truppernas uthållighet och hållning i övrigt har varit synnerligen god» betyga de borgerliga tidningarne med en m. u. n. Ännu sedan jag i Wästergötlands Folkblad blottat eländet dristar sig t. ex. Falköpings Posten (vars redaktör är den liberale riksdagsmannen Bogren) att giva samma förklaring, utan att han ens gittat försöka motbevisa mina påståenden.

Tror nu någon verkligen att den svenska ungdomen är så slö och degenererad att den låter sig nöja med fullständigt odugliga förplägnadsanordningar, som låta dem svälta en hel vecka; med befälets fast otroliga brutalitet och de mäst ohyggliga och meningslösa strapatser, som endast tjäna till att låta de yrkesmilitära vampyrerna visa sig på styva linan inför allt folket, som får betala galenskaperna med sina pengar, sin hälsa och sin arbetskraft?

De ha håller inte låtit sig nöja! Och det torde vara ganska säkert att de militära myndigheterna icke vidare våga sig på en slik tillställning.

Ett truppförband — eller vad det nu kallas — beklagade att det icke hade tillgång till skarpa patroner för att därmed göra slut på eländet. Tydliga och ohöljda uppmaningar och överläggningar om att under marsch gå på officerarne med bajonetten, voro ingalunda ovanliga (se »Socialdemokraten» n:r 239). Hade skarpa patroner funnits, hade säkert flere »olyckshändelser» drabbat befälet. Om så

skulle skett kan naturligtvis sådant icke försvaras; men gud skall veta att det kunnat finnas förklaring därtill, så helvetiska förhållanden som voro rådande.

Vad som fullt kan försvaras är däremot manskapets hänskratt inför officerarnes »kamrathälsning», dess öppna trots när den av trötthet och sjukdom kastade sig i dikena i stället för att marschera och då det klart opponerade mot befälets brutalitet.

Det är ett faktum att befälet stod fullt maktlöst inför den hotande upplösningen av alla disciplinband och det är likaledes ett faktum, att hade manövern företagits tidigare under värnpliktstjänstgöringen hade nära nog varenda man kastat packning och gevär och helt enkelt gått ifrån allt ihop.

Sedan manövern slut och de värnpliktiges hemförloving från lägerplatserna har jag mottagit flere förfrågningar om lagarne tillåta att folk behandlas så, som skett. Och jag har nödgats svara att de militära myndigheterna praktiskt sett äro enväldsherrar över medborgares liv och egendom.

Huru länge skall svenska folket tåla slikt? Böra vi inte snart ha klart för oss att militärer avlönas och underhållas av folket; folket är sålunda militärens arbetsgivare, fast intet som hälst samhällsnyttigt arbete utföres. Det skulle bara fattas att arbetare på andra områden så behandlade sina arbetsgivare, som militären behandlar sina — då skulle man få höra på!

*

Som ett bevis på huru befälet förstår att vinna manskapets förtroende och sympati, omtalas i tidningarne en del episoder, gåvor och hyllningar som beretts en del befälspersoner. Det är vackert och jag har även sett officerare, som välförtjänt blivit föremål för aktning och sympati. Dessa exempel äro dock mycket sällsynta och det finnes otaliga bevis på manskapets välgrundade hat till hela det militära eländet. Men sådant kommer inte till allmänhetens kännedom. Eller har kanske officiell berättelse om oro och missnöje hörts av uppe i lantförvarsdepartementet? Känner man där till följande händelse:

Natten före utryckningsdagen i år tog sig den allmänna förbittringen på en lägerplats uttryck däri att mellanväggar mellan kompanilögnement nedläggas, då de värnpliktige icke på annat sätt kunde träffa varandra för överläggning om ställningar och förhållanden och för gemensamt firande av den stundande frihetstimman. När de värnpliktige vid samma regemente kl. 6 utryckningsdagens morgon fått motaga sin avlöning och sina bevärningsböcker och kommanderades uppställning för en sista handräckning till avlämnande av persedlar, städning m. m., begåvo de sig i stället kompanivis till närliggande järnvägsstationen och — reste hem!

NÅGRA ÖPPNA FRÅGOR

TILL

KRIGSMINISTERN HR DAVID BERGSTJÖM.

Om hr statsrådet erhållit rapporter och andra upplysningar, som ådagalägga att allting fungerat väl under fältmanövern i Västergötland i år, att hälsotillståndet varit gott, att trupperna underkastat sig strapatserna utan knot, att manöverledningen i allt visat sig vuxen uppdraget o. s. v. så ber jag härmed offentligt få förklara dylika rapporter vara lögnaktiga från början till slut.

Vem som helst av det i manövern deltagande manskapet kan lämna herr statsrådet sådana upplysningar, att hr statsrådet skall rysa därvid, om hr statsrådet ännu har några mänskliga känslor kvar.

Härefter tar jag mig friheten framställa några öppna frågor till hr statsrådet — frågor, dem nog inte allenast jag utan största delen av Sveriges militärtryckta folk, väntar svar på ifrån en man i ansvarsställning:

1) Erkänner hr statsrådet sitt ansvar, för vad som sker inom hans förvaltningsgren, inför svenska folket, eller är det endast inför konungen, militären och militärentusiasterna hr statsrådet erkänner ansvar?

2) Tror hr statsrådet att det icke är lögn från början till slut alla de militära skönmålningar, som framställas i konservativa och liberala »ledande» kretsar, eller tror icke hr statsrådet att han skulle få en annan och riktigare uppfattning om han ensam och okänd ginge omkring och samlade upplysningar bland folket?

3) Är det hr statsrådets avsikt att noggrannt undersöka förhållandena med anledning av vad jag här haft tillfälle blotta och är det i så fall hr statsrådets avsikt att få till stånd en undersökning utan hjälp av militära myndigheter, vilka i detta fall med all visshet komma att ljuga och söka »svänga sig»?

4) Om en sådan undersökning företages och resultatet bevisligen blir fullt sanningsenligt — är det då hr statsrådets avsikt att öppet och oförbehållsamt framlägga resultatet för offentligheten?

5) Erkänner hr statsrådet nödvändigheten utav att sådana händelser och förhållanden, som i denna skrift relateras, för framtiden omöjliggöres?

6) Hade hr statsrådet under sin vistelse vid manövern icke tillfälle iakttaga någont av det tydligt och klart skönjbara, som jag här framställt?

7) Skulle icke hr statsrådet anse tiden vara inne att i någon mån påbörja realiserandet av de löften de liberala valagitorerna av 1911 tydligt avgåvo och vilka även det liberala programmet om än i försiktiga ordalag framlagt: att lätta de militära bördorna?

8) Tänker hr statsrådet slutligen offentliggöra antalet av dem, som uteblevo från försöksmobiliseringen enligt av icke militärer styrkt sammanräkning, och tänker hr statsrådet verkligen bestraffa dem, därför att de icke underkastat sig sådana lidanden, som blevo de värnpliktiges lott vid Västgötamanövern?

SLUTORD.

Med denna lilla skrift har jag velat framlägga den genom praktisk erfarenhet bevisade sanningen om militärväsendet. Jag har velat bidra till att väcka folket till in-

sikt om den fruktansvärda sanningen, så att folket någon gång kunde ta sin egen sak i sina egna händer och tvinga »höga vederbörande» att rätta sig efter dess vilja.

Det är på tiden. Om hr statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet möjligen skulle svara på den första av mina frågor, så blir svaret säkerligen det att han känner ansvar inför svenska folket och att han skall stå till ansvar inför dess representanter — riksdagen.

Allt tal om, att den riksdagsmajoritet, som nu skall sitta till doms över regeringsåtgöranden, skulle vara ett verkligt uttryck för svenska folkets tankar uti ifrågavarande sak, tillåter jag mig beteckna som den mäst oförsynta bluff. Ty då militärfrågan behandlades av de liberala valagitorerna 1911, utlovades i allmänhet med tillräcklig tydlighet att liberalerna skulle verka för lättnader i militärbördorna. Det är på dessa uttryckliga löften de liberala riksdagsmännen blivit valda — när de svika dem kunna de icke rättvisligen gälla för folkets representanter. Också börja de bedragne — inför erfarenheter sådana som västgötamanövern — betrakta hela den liberala »folk»-representationen som en såpbubbla. Detta så mycket mer, som det ute i bygderna icke är obekant att det liberala riksdagspartiet så fullständigt kastat sin självständighet såsom folkets representanter över bord att det blint lyder regeringen. Det är ju en parodi på parlamentarisk statsförfattning när folkrepresentationens majoritet helt givit sig kunglig majestät i våld.

Skulle det inte vara välbehövt att hela folket skudade av sig mer eller mindre framskjutna partiledares ok, vägrade att med tystnadens bifall underskriva allt vad dessa behaga ljuga ihop och kalla för »folkets vilja» eller »den allmänna meningen» — och en gång på allvar självt talade ut!

Falköping Ranten oktober 1912.

John Kaselli.

